

האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא וגו' ⁴⁶. ולכאורה הרי כבר התוודו על חטאתם, ולמה ממשיך בהסתרת פנים? אלא שזה עונש על כי התייאשו ואמרו: כי אין אלהי בקרבי, וזה גרוע מהחטא, כי חוטא יש לו תקוה שישוב בתשובה, אבל המתיאש אין לו תקוה. ולכן גרמוה אסתר בזה, אסתר מן התורה מנין שנאמר ואנכי הסתר אסתיר ⁴⁷, דאז לפני הגאולה שלטה דעת דקליפה והיאוש ⁴⁸, אלא שצריך אדם לומר לנפשו, הגם שהגני רחוק מאלוהות מכל מקום הרי אני בתוך כלל ישראל, וכלל ישראל לעולם נרצים לפני השי"ת. לכן עדין בידי לזכות לאור באור החיים עם כל זה.

ונראה שזהו הפירוש, דבפורים לאחר מחיית עמלק, דעת דקליפה, זכו שאף פעם לא יפלו ביאוש, ולא יאבדו תקוותם, ואז בטוחים הם להיות גאולים. וזה,, תשועתם היית לנצח", מה,, שתקוהם בכל דור ודור".

ועוד נראה, מה שהדור קבלוה בימי אחשורוש ⁴⁹, התורה, זוהי הישועה האמתית, והיא תקוותם בכל דור ודור, וזה היה לנצח.

ועוד נראה על פי מה דאיתא בס' תפארת שלמה, לקיים את ימי הפורים האלה וכו', פסוק זה הבטחה בו, שנוכה לקיים את ימי הפורים בכל שנה ושנה בהארה רבה, כאשר קיים עליהם מרדכי ואסתר בדורם, כן תופיע עלינו תשועת עולמים, אמן. וזה תשועתם היתה לנצח, לעולמי עד יהיה זה זמן לישועה, כן נזכה בימינו, אמן ⁵⁰. (מוהרמ"ש)

פורים קטן

בפורים שני דברים: קבלת התורה מחדש, וגם ההצלה, שעל זה נתקנו המצוות שבפורים: תורה ומעשה המצוות. ורמזים בשני אדרים: אדר ראשון בבחי' התורה, ואדר שני בבחי' המעשה. העיקר בבחי' המעשה, במצוות פורים שבאדר שני. השמחה בבחי' התורה היא גם באדר ראשון, משנכנס אדר מרבין בשמחה.

טז

ענין שני אדרים.

בש"ס ¹: בכל שנה ושנה, ר' אליעזר ברבי יוסי סבר וכו' אדר הסמוך לשבט וכו', ורשב"ג סבר כו'. אדר הסמוך לניסן. וטעמא דרשב"ג מסמך גאולה לגאולה עדיף.

הנה בנס פורים יש שני ענינים: אחד, מצד התורה, שהיתה אז קבלת התורה מחדש. כמ"ש ²: קיימו וקבלו וגו', ליהודים היתה אורה — זו תורה ³; שנית, הגם דהצלה, אשר מחמת זה נתקנו המצוות של מקרא מגילה, משלוח מנות וכו'. כי ישראל תיקנו בתשובתם שני החטאים: מה שהשתחוו לצלם, ושגהנו מסעודתו של אותו רשע ⁴. כי השתחוויה לצלם היא שגם עבודה זרה, חטא המות, וכנגד זה באו

46. דברים ל"א, י"ז—י"ח. 47. חולין קל"ט, ב. 48. משום דחוי דמלי שבטין שנין ולא איפרוק, אמר, השתא ודאי תו לא מיפרקי (מגילה י"א, ב). ועל זה עשה אחשורוש סעודה (שם), וישראל שנהנו מסעודתו, משמע שהסכימו עמו והתייאשו מן הגאולה. 49. שבת פ"ח, א. 50. מכת"י.

1. מגילה ר', ב. 2. אסתר ט', כ"ז. ראה שבת פ"ח, א. 3. מגילה ט"ז, ב. 4. שם.

לתורה⁵. ומה שנהנו מסעודתו של אחשורוש הוא פגם במעשה, וכנגד זה נתקנו מצוות מעשיות⁶. ובזה ביטלו כוחו של הזמן מזרע עמלק, שבא על פגם בתורה ובמעשה, כמו שדרשו⁷: רפידים שרפו ידיהם מן התורה ומן המצוות. אך עיקר הכל היה תיקון המעשה, כי עכשיו תיקנו את הנעשה⁸, וכן זה כל כוחו של עמלק, שהוא להפריד את המוח שלא ישפיע ללב⁹, שהוא מקום המעשה.

הנה שני ענינים הנ"ל שהם באדר. היינו תורה ומעשה, כשהשנה מעוברת — אדר הראשון הוא כנגד בחינת התורה, ואדר השני כנגד בחינת המעשה. ולכן חקרו בש"ס¹ איזה מהם הוא העיקר, אדר הראשון שהוא בבחינת התורה, או אדר שני שהוא בבחינת המעשה. וזה שאמרו: אדר הסמוך לשבט. כי שבט הוא בבחינת התורה, כמ"ש²: בעשתי עשר חדש באחד לחדש וגו', הואיל משה באר את התורה הזאת. ואדר הסמוך לניסן הוא בבחינת המעשה. כי ניסן הוא זמן העבודה, כמ"ש¹⁰: ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה. וכן ידוע כי ענין העיבור¹¹ הוא בבחינת יוסף שנתחלק לשני שבטים, מנשה ואפרים; מנשה הוא כנגד בחינת המעשה, כמ"ש¹²: כי נשני אלהים את כל עמלי, ואפרים הוא בבחינת התורה, כמ"ש חז"ל¹³, שהיה רגיל בתלמוד לפני יעקב. ואם כן, אדר ראשון מתייחס לאפרים, ואדר שני למנשה. וזה שנקרא פורים שבאדר ראשון פורים קטן, כי אפרים הוא הקטן¹⁴.

והנה העלו בש"ס¹, כי קריאת המגילה היא באדר שני, מפני כי העיקר הוא שיצא הכל לפועל במעשה. ולכן אדר שני שהוא בבחינת המעשה הוא זמן קריאת המגילה ועשיית המצוות התלויות בפורים. ועל כן פורים לא נאסר בעשיית מלאכה. כמ"ש ז"ל¹⁵: יום טוב לא קבילו עלייהו, כדי להעלות את בחינת המעשה. אך ענין השמחה באדר הוא מחמת בחינת התורה¹⁶, וזה שאמרו ז"ל¹⁷: משנכנס אדר מרבין בשמחה, ולכן ענין השמחה נהג גם באדר הראשון שהוא כנגד בחינת התורה, אך המצוות המעשיות הן רק באדר השני. ויובן בזה מה שאמרו רז"ל¹⁸: הא בהספד ובתענית זה וזה שוין, וכתבו התוס'¹⁹, אבל משתה ושמחה אינם נהגין באדר ראשון. ולכאורה יפלא, איך נחלק הדבר לשנים, הרי איסור הספד ותענית הוא גם כן מחמת שמחה²⁰, ואמאי לא נתחייב ג"כ במשתה ושמחה? אך יובן לפי הנ"ל, כי ענין השמחה באדר הראשון הוא מבחינת התורה, דכתיב בה²¹: פקודי ה' ישרים משמחי לב, ואם כן השמחה בו היא בעצם, ולא נצטוינו לעשות פעולה מיוחדת לצורך השמחה. והוא כענין השבת שהוא יום שמחה, כמו

שכתוב בזמירות²², כי יום שמחות הוא ותשמחני, ובספרי²³, וביום שמחתכם — אלו השבתות, ובשבת אין חיוב שמחה²⁴, רק שענין השמחה היא בו בעצם, ולכן נצטוו שלא לעשות דבר הגורם היפך השמחה, והוא הספד ותענית. וכן הענין בפורים קטן, שהשמחה היא בו בעצם מחמת התורה המשמחת לב, ולכן לא נצטוו במשתה ושמחה, רק שלא יעשו פעולה מנוגדת, ולכן נאסר בהספד ובתענית. ורק באדר השני (או בכל שנה באדר) שהוא זמן המעשה יש ענין למשתה ושמחה בפועל ממש²⁵.

(מוהר"ד)

אחשורוש. 17. תענית כ"ט, א. 18. מגילה ו', ב. 19. שם, ו' ט"ו. 20. תהלים י"ט, ט'. 21. תהלים י"ט, ט'.